

Григорян О.О.,
слухач НАДУ

Світовий і вітчизняний досвід забезпечення прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики (інформаційний аспект)

У статті проаналізовано сучасні принципи прозорості та відкритості діяльності органів державної влади в Україні. Розглянуто зарубіжний досвід забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів державної влади і розроблено пропозиції щодо удосконалення механізмів прозорості й відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики в Україні.

Ключові слова: публічна політика, прозорість, відкритість, консультації з громадськістю, он-лайн послуги.

Григорян О.А. Мировой и отечественный опыт обеспечения прозрачности и открытости органов государственной власти в реализации публичной политики (информационный аспект)

В статье проанализированы современные принципы прозрачности и открытости органов государственной власти в Украине. Рассмотрен мировой опыт обеспечения прозрачности и открытости деятельности органов государственной власти и разработаны предложения по усовершенствованию механизмов прозрачности и открытости органов государственной власти в реализации публичной политики в Украине.

Ключевые слова: публичная политика, прозрачность, открытость, консультации с общественностью, он-лайн услуги.

Grygoryan O.O. World and domestic experience to ensure transparency and openness of public authorities in realization of public policy (information aspect)

The article analyzes the modern principles of transparency and openness of public authorities in Ukraine. We had considered international experience to ensure transparency and openness of government and developed proposals to improve mechanisms of transparency and openness of public authorities in realization of public policy in Ukraine.

Key words: public policy, transparency, openness, consultation with the public, online services.

Постановка проблеми обумовлена гостротою питання прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики, коли у глобалізаційному просторі відбуваються процеси посилення ролі та значення інформації як для суспільства в цілому, так і в житті кожного громадянина. Доступ до інформації є передумовою публічного контролю і головним елементом розвитку громадянського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему відкритості влади досліджували такі науковці, як: Е.Афонін, О.Бабінова, І.Василенко, Ю.Габермас, Н.Гудима, Д.Гунін, І.Жаровська, В.Мельниченко, І.Ібрагімова, В.Комаровський, С.Телешун, Є.Тихомирова та ін. Усі ці дослідники акцентували увагу на різних аспектах забезпечення відкритості органів влади, але розробок щодо комплексної програми дій та заходів немає.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Розв'язання проблем прозорості та відкритості органів державної влади є одним із ключових напрямів у процесі подальшого утвердження в Україні демократичних принципів діяльності держави в умовах конституційного реформування, укорінення цивілізованих норм політичної культури. Необхідною умовою забезпечення конституційних прав громадян на

інформацію та їх участь в управлінні державними справами є прозорість та відкритість органів державної влади.

Мета статті – проаналізувати сучасні принципи прозорості та відкритості в діяльності органів державної влади в Україні; розглянути зарубіжний досвід забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів влади та розробити пропозиції щодо удосконалення механізмів прозорості і відкритості органів державної влади в Україні

Виклад основного матеріалу. Публічна політика забезпечує відкритість та прозорість дій влади та можливість громадян впливати на процеси розробки і впровадження державних рішень. Найважливішою умовою існування демократії є публічність політики, тобто гласність і відкритість будь-якої політичної дії. Громадяни мають право знати про дії та наміри політичних сил, органів державної влади. Вони повинні впливати на процеси створення і реалізації законів, якість роботи державного апарату, рівень освіченості і громадянської самосвідомості політиків, які приймають політичні рішення [14, с. 90-96].

Зокрема, публічна політика в сучасних умовах – це форма політичного процесу, який реалізується в публічному просторі, підтримується інформаційно-комунікаційними та іншими видами ресурсів, представлений цілісним комплексом вертикальних і горизонтальних взаємодій його учасників. Публічна політика стає специфічною формою комунікації суб'єктів політичного процесу, яка дає змогу активізувати участь громадян у формуванні, виробленні та реалізації політичного курсу. Варто зазначити, що публічна політика – це особливий вид комунікації, який не є сферою боротьби за завоювання влади [10].

Встановлення зворотного зв'язку з громадськістю, публічного діалогу, партнерських стосунків органів державної влади та інститутів громадянського суспільства, підвищення ефективності механізму залучення громадськості до розроблення та реалізації державної політики – питання першочергової ваги, від яких залежатимуть усі подальші дії влади [7].

Якість нормативно-правової бази та вільний доступ громадян до інформації про діяльність органів державної влади є головними чинниками відкритості. Останнім часом суттєво зросла кількість інформаційних потоків, що циркулюють у суспільстві. Зорієнтуватися у великому об'ємі інформації, визначити і знайти саме ту інформацію, яка потрібна, допомагають централізовані реєстри чинних законів та інших нормативних актів. Такі реєстри запроваджені у країнах Організації економічного співробітництва та розвитку.

Сьогоднішні користувачі державних послуг очікують, що вони відповідатимуть їхнім індивідуальним потребам, даватимуть більший вибір та пропонуватимуть засоби відшкодування збитків у судовому порядку. Більше половини країн Організації економічного співробітництва та розвитку прийняли Хартії громадян з метою надання легкодоступних та зорієнтованих на клієнта державних послуг високої якості. Вводячи хартії послуг та встановлюючи механізми відшкодування збитків у судовому порядку уряди надають громадянам та бізнесу можливість оцінювати свій власний досвід отримання державних послуг та порівнювати із проголошеними стандартами їх надання.

Скорочення бюрократичних процедур, їх полегшення та зменшення вартості ведення справ з урядом в ключовим питанням як для органів державної влади, так і для бізнесменів.

Консультації з громадськістю сьогодні все більше визнаються як цінний засіб вдосконалення якості державної політики при зміцненні її легітимності. Для забезпечення в майбутньому кращого реагування та більшої гнучкості органів державної влади необхідними є подальші зусилля з удосконалення інструментів, основних процедур та врахування результатів публічних консультацій у процесі прийняття рішень. Наприклад, у *Швейцарії* консультації з громадськістю є фундаментальною характеристикою консультаційної системи. Існують і країни, в яких консультації значно обмежені в обсязі, застосуванні на впливі.

Безпрецедентний рівень взаємодії, що дає Інтернет, має потенціал збільшення масштабу, широти та глибини консультацій органів влади з громадянами та іншими зацікавленими особами під час розробки політики. Незважаючи на сподівання, консультації он-лайн під час розробки політики є ще новинкою, і прикладів належної практики тут ще небагато. Мало хто вважає, що найближчому майбутньому нові інструменти замінять традиційні методи. Попередній досвід свідчить, що вони є найефективнішими тоді, коли супроводжуються звичайними інструментами консультацій, як у випадку поєднання дискусійних он-лайнових груп, так із консультаціями віч-на-віч.

У рамках програми “Приязна адміністрація” з 2000 р. у *Польщі* здійснено низку заходів: створено інформаційні кіоски з поширення електронної оперативної інформації про послуги адміністрації та вакантні місця в них; створено інформаційний центр цивільної служби, що зробив більш доступною інформацію про діяльність адміністрації, послуги й компетенцію органів державної влади та їх працівників, можливості розвитку цивільної служби; упроваджено в академічному середовищі інформацію про напрями розвитку та проблеми органів державної влади, організацію презентацій і конференцій тощо; розповсюджено практичний довідник, що містить інформацію та пропозиції щодо проблемних питань діяльності адміністрації, набору, навчання кадрів, розвитку комунікацій тощо.

Постійним напрямом роботи органів влади *Польщі* стало інформування громадян про наміри адміністрації з питань удосконалення надання послуг, проведення конкурсів та інших заходів, спрямованих на покращення роботи. У межах програми “Приязна адміністрація” оцінюються дії адміністрації, спрямовані на вдосконалення послуг, що ними надаються.

Таким чином, проекти, що реалізуються польською владою, ініціюють зміни в адміністраціях, особливо щодо поширення досвіду відкритості дій та надають громадянам інформацію про найважливіші процедури адміністративних органів, спрямованість послуг, документи, оплату [8].

Правове забезпечення права на доступ до публічної інформації є однією з найважливіших гарантій становлення будь-якого демократичного суспільства. Ще з 1766 р. Закон Швеції про свободу преси визначив принцип, згідно з яким урядові документи мають бути відкритими для суспільства, а також надав громадянам право звертатися із запитом до урядових органів щодо надання документів. У цілому досвід інших країн, які прийняли закони про доступ до публічної інформації, свідчить про позитивний вплив

таких законодавчих змін на реалізацію громадянами інших основоположних прав, підвищення ефективності діяльності органів влади, а також зменшення ризиків корупції.

Давні традиції в площині законодавчої бази щодо свободи доступу до інформації має *Фінляндія*, будучи частиною Швецького королівства, вона застосовувала швецький Закон 1766 р. "Про доступ до публічної інформації". У 1951 р. було прийнято Закон "Про гласність офіційних документів", який діяв до 1999 р. З 1 грудня 1999 р. його замінив Закон "Про відкритість діяльності уряду". Цим документом було визначено принцип, згідно з яким документи є відкритими для громадськості, за винятком випадків, коли існують вагомі причини для відмови в їх наданні.

Сьогодні майже всі органи державної влади *Фінляндії* мають власні веб-сайти та пропонують ряд он-лайн послуг: громадяни можуть шукати та отримувати інформацію, надсилати запити, брати участь у голосуванні, подавати заяви та більше взаємодіяти з посадовими особами. Політика відкритості та можливість електронного доступу до інформації є основною причиною низької корупції у *Фінляндії*, факти корупційних діянь у країні трапляються скоріше як винятки, ніж як закономірність. Положення, які стосуються прозорості (Конституція і Закон "Про відкритість діяльності уряду"), використовуються на всіх рівнях державної адміністрації. Ними проголошується право доступу до всіх державних документів як основне право громадянина, у свою чергу, органи державної влади зобов'язуються превентивно забезпечувати інформацією громадськість [3].

США мають власну історію доступу до державних документів, документів судів та законодавчих матеріалів: з 1936 р. друкується Федеральний реєстр, у 1946 р. Конгресом прийнято Закон "Про адміністративні процедури", згідно з яким вимагається:

- друкувати інформацію про структуру, повноваження та процедури;
- забезпечувати доступ до всіх постанов, що стосуються винесення рішень;
- надавати доступ до всіх рішень.

Дозволялось відмовити в доступі до інформації, якщо йшлося про збереження секретності в інтересах держави та внутрішнього управління. Згідно з цим правовим актом інформація надавалась в достатньо обмеженому обсязі.

Починаючи з 50-х рр. минулого століття ЗМІ і Конгрес пропагують прийняття комплексного закону. У 1966 р. був прийнятий і набрав чинності у 1967 р. Федеральний закон США "Про свободу інформації":

- визнано суспільним надбанням всю інформацію, що збирається та зберігається державними структурами;
- встановлено повну відкритість усіх документів органів.

Передбачено 10 категорій дискреційних виключень та близько 140 різних законів, які дозволяють не надавати інформацію. Однак громадяни мають право вимагати розсекречення інформації через суд. Державні службовці зобов'язані надавати аргументовану відповідь у встановлений термін та нести відповідальність за невиконання цієї вимоги, що є додатковою гарантією для реалізації права на доступ до інформації.

Свобода доступу до інформації в США досягається шляхом друкування документів у бюлетені "Federal Register", а також надання громадянам права ознайомлюватись із документами та копіювати їх. Державна установа федерального рівня не тільки має надавати громадськості власні документи, а й створювати умови для їх швидкого

пошуку шляхом постійного видання покажчиків, на відповідь на запит встановлені жорсткі терміни. Причини запиту на отримання інформації пояснювати не потрібно. Скарги на відмову держоргану надати інформацію розглядаються в суді в першочерговому порядку та, як правило, на користь громадянина. У 1996 р. прийнято закон “Про свободу електронної інформації”, яким було внесено поправки в Основний закон. Зокрема, вимагається, щоб державні відомства створювали “електронні читальні” та забезпечували доступ до інформації в електронному вигляді, яка має бути оприлюднена разом з іншими запитуваними документами [3].

Деякі країни, як-от Корея та Мексика, зосередилися на тому, щоб зробити владу відкритішою для публічного контролю для боротьби з корупцією та вдосконалення підзвітності. Інші країни, наприклад, Данія, зосередилися на тому, щоб зробити владу доступнішою й зрозумілішою для громадян (userfriendly) з метою покращення надання послуг. Канада та Фінляндія, сприяючи якіснішому та всеохоплюючому процесу прийняття рішень, більше уваги приділяють посиленню взаємодії та партнерства уряду із зовнішніми зацікавленими сторонами, зокрема організаціями громадянського суспільства. Хоч би якою була мотивація, але вся ця діяльність може зрештою розглядатися як така, що слугує ширшій меті, а саме зміцненню довіри громадськості до органів влади як необхідної передумови ефективної державної політики.

Законодавство у сфері свободи інформації існує більш ніж два століття і продовжує еволюціонувати. Більшість країн визнали право на доступ до інформації, накопичуваної державними органами, через видання окремих законів про свободу інформації, інші – шляхом прийняття окремих адміністративних положень, лише кілька країн внесли право на доступ до інформації в Основний закон країни. Багато із цих законів протягом наступних років неодноразово коригувались [3].

Розвиток прозорості та відкритості є закономірним проявом поширення процесів демократизації у світі. Більшість документів прийнято за останні 20 років, а також відповіддю на вимоги міжнародних організацій, засобів масової інформації та міжнародних кредиторів.

В Україні також відбувається стрімкий розвиток комунікації, що зумовлено світовими тенденціями і тим, що наша країна є частиною світового комунікативного простору. Проте стратегія осмислення тенденцій і процесів ще не визначена, відсутня розвинута наукова і термінологічна база. Водночас ми є постійними учасниками дискурсу щодо необхідності рішучих і швидких дій у зазначеній сфері.

Надзвичайно важливо розробити засади, принципи, основну мету та конкретні напрями змін. Визначення змістовного підґрунтя для формування нових підходів до організації інформаційного обміну у сфері державного управління, тобто філософської бази, повинно стати пріоритетом діяльності державних органів. Саме визначення ключової парадигми – окреслення шляхів переходу від однієї моделі розвитку до принципово іншої – повинно зіграти вирішальну роль у вирішенні питання якості подальшого суспільного розвитку та відповідності цього процесу демократичним потребам сьогодення [5].

Значення нормативної компоненти відкритості пов’язане з тим, що кардинально розв’язати проблему відкритості влади можна лише створивши відповідний законодавчий механізм. Це особливо важливо для суспільства, в якому відсутні міцні

традиції демократизму. За таких умов нагальною є потреба в унормуванні поведінки як владних інституцій і представників влади, так і громадськості.

В Україні вже майже створена юридична база для втілення принципу відкритості державного управління. Проте процес формування нормативної компоненти відкритості продовжується.

Конституцією України (1996) закріплені права громадян брати участь в управлінні суспільними справами (ст. 141), рівного доступу громадян до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування (ст. 38), право на свободу інформації (ст. 34), на індивідуальні та колективні звернення до органів влади та посадових осіб (ст. 40) [1].

Ст. 4 Закону України “Про державну службу” визначено, що право на державну службу мають громадяни України незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової і національної належності, статі, політичних поглядів, релігійних переконань, місця проживання, які одержали відповідну освіту і професійну підготовку та пройшли в установленому порядку конкурсний відбір.

Ст. 4 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” першими з основних десяти принципів місцевого самоврядування називає принципи народовладдя, законності, гласності. Означені принципи є взаємопов’язаними, оскільки народовладдя як основна ознака і функція демократичного суспільства може бути реальною і втіленою в життя лише тоді, коли влада діє на підставі законів, що на практиці може бути здійснено лише в умовах гласності, тобто відкритості владних органів і посадових осіб різних рівнів.

Відкритість влади функціонально має служити народові, його духовному і матеріальному збагаченню і що ця відкритість повинна мати двобічний характер: інформація мусить йти від влади до народу і від народу до влади.

Необхідно звернути увагу також на Закон України “Про звернення громадян” (1996), який забезпечує громадянам України можливості для участі в управлінні державними і громадськими справами через механізм офіційних звернень.

У контексті прозорості державного управління необхідно пригадати виданий у 1992 р. Закон України “Про інформацію” (оновлена редакція), яким, зокрема, підкріплено конституційне право громадян на доступ до інформації, яка стосується їх особисто (ст. 8, 9), Закон України “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації” (1997), Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні” (2000). Останній започаткував створення умов для прозорого здійснення владними структурами їхніх повноважень, зобов’язавши встановити певний порядок електронного оприлюднення інформації про їх діяльність і створити веб-сторінки всіх рівнів влади, а також провідних наукових установ та навчальних закладів [9].

У 2001 р. підписано Указ Президента України “Про підготовку пропозицій щодо забезпечення гласності та відкритості діяльності органів державної влади”, згідно з яким було утворено відповідну робочу групу для розробки законопроектів, спрямованих на створення належних правових засад у забезпеченні гласності і відкритості діяльності органів влади. Зокрема, передбачено розробити заходи та правове забезпечення щодо удосконалення взаємодії органів державної влади із засобами масової інформації та громадськими організаціями з питань гласності і відкритості, формування їх взаємної

відповідальності за розв'язання цих завдань, створення умов для вільного доступу громадян до інформації про діяльність і рішення органів державної влади.

У 2002 р. було підписано два важливих для формування відкритості влади акти – постанову Кабінету Міністрів України “Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади” та Указ Президента “Про додаткові заходи із забезпечення відкритості діяльності органів державної влади”. Постанова визначає оприлюднення в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади як засіб підвищення ефективності і прозорості діяльності цих органів [9].

Визначено також порядок оприлюднення в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади: розміщення і періодичне оновлення міністерствами, іншими центральними і місцевими органами виконавчої влади інформації на власних веб-сайтах; створення єдиного веб-порталу Кабінету Міністрів України, призначеного інтегрувати веб-сайти органів виконавчої влади та давати доступ до інформаційних ресурсів відповідно до потреб громадян.

Зазначений Указ Президента характеризується тим, що вперше за історію нашої державності пріоритетом Кабміну, центральних і місцевих органів виконавчої влади визнано реалізацію зрозумілої для суспільства політики, проголошено необхідність введення нових технологій прозорості, підкреслюється, що влада повинна не тільки відповідати на запити громадян, а й сама формувати попит на інформацію, створюючи бази даних, з яких власне можна дізнатися про існування тієї чи іншої інформації. Принципово новим кроком у формуванні прозорості влади стало також передбачене Указом створення спеціальної системи допомоги громадянам в організації запитів на будь-яку відкриту інформацію та реалізація вимоги про оперативне розміщення на веб-сайтах усіх проектів нормативних актів, що їх готують ті чи інші владні інституції. При цьому органи влади зобов'язуються не лише розміщувати проекти в Інтернеті, а й негайно інформувати всіх зацікавлених через ЗМІ про те, що проект відкрито для обговорення [9].

Крім перелічених вище нормативних документів, окремі аспекти відкритості державного управління закріплені законами України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки”, “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” та інших.

У січні 2010 р. Кабінет Міністрів України випустив розпорядження “Про схвалення Концепції проекту Закону України “Про основні засади державної комунікативної політики”. В концепції зазначається, що наразі існує необхідність удосконалити механізм регулювання процесу обміну інформацією, зокрема впровадити принцип партнерської взаємодії, що передбачає не тільки інформування населення, а й налагодження ефективного зворотного зв'язку, проведення відповідної роз'яснювальної роботи, встановлення громадського контролю за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Концепція передбачає розробку та впровадження Закону України, який за всіма ознаками повинен стати ключовим у регулюванні питання відкритості державного управління. Закон, зокрема, повинен ввести в українське законодавство такі поняття, як “відкритість” та “прозорість”, визначити принципи реалізації, цілі та пріоритети державної комунікативної політики, права та обов'язки органів державної влади, засобів масової інформації та інститутів громадянського суспільства.

Крім інформування громадськості про поточну діяльність органів державної влади, важливим аспектом у контексті забезпечення більшої відкритості влади слід вважати

пропагування тих чи інших політичних рішень, їх широке роз'яснення та аргументування через засоби масової інформації або інші засоби комунікації. Громадяни країни можуть не лише знайомитися з текстами нормативно-правових актів, інших рішень органів державної влади, але й усвідомлювати мотиви їхнього ухвалення. Останнє також, безперечно, позитивно впливатиме на рівень довіри до державної влади.

Право на доступ до публічної інформації є конституційним правом людини, передбаченим і гарантованим ст. 34 Конституції України, яка, у свою чергу, ґрунтується на положеннях ст. 10 Конвенції “Про захист прав та основоположних свобод людини”, ст. 19 Загальної декларації прав людини, ст. 18 та 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права тощо. Так, кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання праворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [9].

Парламентська Асамблея Ради Європи закликала органи влади України покращити правове регулювання доступу до інформації, неухильно дотримуватися ст. 34 Конституції України стосовно свободи інформації під час засекречення документів, а також відкрити доступ до офіційних документів, які були закриті для загального доступу всупереч закону (пп. 13.17 п. 13 Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи “Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною” від 5 жовтня 2005 р. № 1466).

З метою забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень, створення механізмів реалізації права кожного на доступ до інформації, що перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації та інформації, що становить суспільний інтерес, 13 січня 2011 р. Верховною Радою України прийнято нову редакцію Закону України “Про інформацію” та Закон України “Про доступ до публічної інформації”, які набрали чинності 9 травня 2011 р. [12, с. 5-69].

Висновки. Аналіз світового досвіду доводить, що необхідним є певне удосконалення українського законодавства стосовно відкритості державної влади не лише в частині звернень громадян чи засобів масової інформації до органів державної влади. Світовий досвід діалогу влади і суспільства свідчить про традиції обов'язкової звітності органів державної влади про свою діяльність незалежно від наявності запитів і звернень громадян, обов'язкове інформування громадян про її поточну діяльність. Саме в цьому напрямі бажаним є подальше коригування законодавства України.

На сьогодні держава сформувала цілу низку механізмів залучення громадян до прийняття рішень, однак більшість із них не працюють належним чином. Головними причинами цього є невміння і небажання представників влади керуватися в роботі принципами прозорості та відкритості та переходити до процедур публічної політики, визнавати організації громадянського суспільства рівними партнерами і проводити з ними консультації. Крім того, за відсутності визначених механізмів і критеріїв оцінки виконання такої роботи відповідними органами державного управління, а також норм відповідальності за її невиконання або неналежне виконання зазначені нормативно-

правові акти не впливають на покращення стану реалізації принципів прозорості і відкритості органів державної влади.

Тому для покращення ситуації щодо прозорості і відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики доцільно розробити комплексну програму діяльності у цій галузі, передбачивши в ній реалізацію конкретних і дієвих заходів за наступними напрямками:

1. Удосконалення нормативно-правового забезпечення. Передбачити реалізацію таких дій: уточнення положень законодавства про діяльність органів державної влади в реалізації публічної політики в частині визначення інформування громадян про поточну діяльність органу державної влади; створити централізовані реєстри чинних законів та інших нормативних актів (країни Організації економічного співробітництва та розвитку); переглянути механізм залучення громадян до процесів прийняття політичних рішень.

2. Формування суспільного попиту на інформацію про діяльність органів державної влади, інтересу громадян щодо її отримання шляхом створення інформаційних кіосків з поширення електронної оперативної інформації про послуги органів державної влади та вакантні місця в них; створення інформаційного центру органів державної влади, наявність якого зробила б доступнішою інформацію про діяльність влади, послуги й компетенцію органів державної влади та їх працівників (Польща).

3. Надання он-лайн послуг органами державної влади: громадяни зможуть шукати та отримувати інформацію, надсилати запити, брати участь у голосуванні, подавати заяви та більше взаємодіяти з посадовими особами (Фінляндія).

4. Впровадження сучасних форм забезпечення прозорості та відкритості органів державної влади через удосконалення інструментів, основних процедур та врахування результатів он-лайн консультацій у процесі прийняття політичних рішень, які з часом замінять консультації віч-на-віч.

5. Створення ефективних механізмів контролю, як державного, так і громадянського, для забезпечення прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики через засоби масової інформації.

6. Підвищення правової та політичної культури громадян України.

Прозорість та відкритість органів державної влади в реалізації публічної політики, зокрема її інформаційний аспект, є важливим чинником розвитку процесів демократизації держави та суспільства, становлення громадянського суспільства, запорукою утвердження в Україні демократичних норм та правил щодо відносин між громадянами, їхніми об'єднаннями та органами державної влади. Поступова трансформація системи владних відносин в Україні вимагає запровадження нових стандартів, становлення нової культури взаємовідносин між владою та суспільством.

Проаналізувавши результати досліджень, можна зробити узагальнення, що забезпечення принципів прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики є важливою запорукою демократизації суспільства й держави. Саме прозорість та відкритість органів державної влади в реалізації публічної політики, її здатність, спроможність і готовність до діалогу з різними суспільними силами значним чином визначають внутрішньополітичну ситуацію і впливають на процеси консолідації суспільства.

Перспективи подальших розвідок. Узагальнюючи, можна сказати, що темами подальших наукових досліджень інформаційного аспекту принципів прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики можуть стати: розробка

нових механізмів прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики в Україні, історія виникнення прозорості та відкритості в органів державної влади в реалізації публічної політики (вітчизняний та зарубіжний досвід).

Список використаних джерел

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua
2. *Афонін А. А.* Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України: конспект лекцій до короткотермінового семінару в системі підвищення кваліфікації кадрів / уклад. : А. Афонін, О. В. Суший, – К. : НАДУ, 2010. – С. 7-31.
3. *Бониссар Д.* “Privacy International”. Свобода информации в мире. – 2006 [Электронный ресурс] / Д. Бониссар. – Режим доступа : <http://www.privacyinternational.org/foi/survey>
4. *Гудима Н. В.* Принципи відкритості і прозорості в діяльності органів державного управління України / Н. В. Гудима. – К. : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2008.
5. *Дніпренко Н. К.* Комунікація: демократичні стандарти в роботі органів державної влади / Н. К. Дніпренко; за заг. ред. канд. наук з держ. упр. Н. К. Дніпренко. – К. : ТОВ “Вістка”, 2008. – С. 17-136.
6. *Жаровська І. М.* Генезис ідеї відкритості влади / І. М. Жаровська // Форум права. – 2009. – № 3. – С. 242-246.
7. *Кохан А. І.* Державна комунікативна політика - механізм ефективної діяльності інституту публічної влади в Україні [Електронний ресурс] / А. І. Кохан. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/zmist.htm>
8. *Лахижа М.* Реалізація програми “Приязна адміністрація” та проведення конкурсів з метою вдосконалення діяльності органів влади: польський досвід / М. Лахижа, О. Черчатий // Вісн. держ. служби України. – 2007. – № 3.
9. *Мельниченко В. І.* Прозорість і відкритість публічного управління як об’єкт законодавчого регулювання / В. І. Мельниченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej5/txts/07mviozr.htm>
10. *Телешун С. О.* Суспільні виклики та ефективна публічна влада: українські реалії / С. О. Телешун // Відкриті очі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2010/11/blog-post.html>
11. Основи публічної політики та управління : навч. посіб. / С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович, О. Р. Титаренко, С. І. Вировий. – К. : НАДУ, 2011. – 310 с.
12. Методичні рекомендації щодо практичного впровадження Закону України “Про доступ до публічної інформації” / О. Хмара, В. Андрусів, М. Лациба, О. Ващук та ін. – К. : УНЦПД, 2011. – С. 5-69.
13. *Чуприна Д.* Модернізація державного сектора: відкритість влади / Д. Чуприна // Центр сприяння інституційному розвитку державної служби при головному управлінні державної служби України. Policy Brief. Sector Modernisation. Open Government : OECD. – 2007. – С. 1-8.
14. *Шпортько О.* Поле публічної політики / О. Шпортько // Політ. менеджмент. – 2010. – № 5 (44). – С. 90-96.